

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ
Програма навчальної дисципліни
для студентів спеціальності 081 Право

Вінниця 2017

УДК 340.
ББК 67.9 (4УКР) 407
М-48

Програму підготували: доктор юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф. кандидат юридичних наук, старший викладач Мельничук М. О. (Вінницький національний аграрний університет)

Рецензенти: кандидат юридичних наук, доцент Правдюк А. Л. (Вінницький національний аграрний університет), кандидат юридичних наук, доцент Бахновська І. П. (Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ)

Рекомендовано до видання науково-методичною радою Вінницького національного аграрного університету (протокол № від 2017 р.)

Мельничук О.Ф., Мельничук М.О. Господарське право України. Програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 081 Право. – РВЦ ВНАУ, 2017. – 12 с.

Науково-методичний цент ВНАУ

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Науково-методичного центру ВНАУ.

ЗМІСТ

1. Анотація навчальної дисципліни.....
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....
3. Програма навчальної дисципліни.....
4. Методи навчання.....
5. Рекомендована література.....
6. Інформаційні ресурси.....

1. Анотація навчальної дисципліни

Виокремлення господарських правовідносин у кодифіковану галузь права зумовило необхідність підвищення вимог до майбутніх фахівців-юристів з точки зору усвідомлення як теоретичних засад, так і правових механізмів практичного застосування норм господарського права.

Складність правового регулювання сфери господарювання зумовлена динамізмом і необхідністю приведення господарського законодавства у відповідність до практичних потреб суспільного господарського порядку в економічній системі України. Це підвищує вимоги до знань майбутніх юристів господарського права та практичних навичок застосування норм господарського законодавства в юридичній практиці.

Роль навчальної дисципліни «Господарське право України» у формуванні майбутнього фахівця проявляється в опануванні студентами теоретичними знаннями та навичками роботи з нормативними матеріалами, умінням застосовувати отримані знання на практиці.

Об'єктом дослідження дисципліни «Господарське право України» є система правовідносин, що виникають у сфері господарських відносин.

Предметом навчальної дисципліни є норми Конституції України, Господарського кодексу України та інших нормативно-правових актів у сфері регулювання господарських відносин, практика їх застосування.

Навчальна дисципліна «Господарське право України» передбачає ознайомлення студентів з основними правовими інститутами господарського права, спираючись на вже одержані знання на попередніх курсах. Основними формами навчання є лекції, семінарські заняття, виконання студентами самостійних завдань, а також науково-дослідницької роботи.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою та завданням навчальної дисципліни є здобуття теоретичних знань з правового регулювання відносин у господарській сфері та оволодіння практичними навичками застосування господарського законодавства.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- **знати** предмет, метод і систему господарського права; основні проблеми науки господарського права; суб'єктів господарювання; організаційно-правові форми суб'єктів господарської діяльності; основні принципи господарської діяльності; майнову основу господарювання; господарські зобов'язання; відповідальність за правопорушення у сфері господарювання; особливості правового регулювання в окремих сферах господарювання, зокрема, у торговельній діяльності; банківській сфері, зовнішньо-економічній діяльності, інвестиційній сфері, на ринку цінних паперів, сфері страхування, а також в інноваційній діяльності;

- **вміти** використовувати отримані знання в практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини у сфері господарювання; аналізувати та коментувати відповідні нормативні положення; прогнозувати напрямки здійснення реформ у зазначеній сфері; логічно викладати матеріал та

аргументовано доводити свою думку на практичних заняттях; користуватися сучасною науковою та спеціальною літературою, іншими інформаційними джерелами.

Вивчення правових засад господарської діяльності сприятиме формуванню у майбутніх спеціалістів навичок використання отриманих знань у практичній діяльності та дасть змогу вирішити завдання стосовно юридичної підготовки фахівців із господарського права.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття, предмет та метод господарського права України

Поняття, предмет та метод господарського права України. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Основні принципи правового регулювання господарських відносин. Система господарського законодавства України.

Поняття та види господарської діяльності. Основні кваліфікуючі ознаки господарської діяльності. Господарська комерційна діяльність (підприємницька діяльність). Некомерційна господарська діяльність. Відмежування господарської діяльності від господарського забезпечення діяльності не господарюючих суб'єктів. Заборони та обмеження на здійснення підприємницької діяльності.

Тема 2. Суб'єкти господарських правовідносин

Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарських правовідносин. Організаційно-правові форми суб'єктів господарської діяльності. Фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності.

Підприємство та його різновиди. Характеристика та правовий статус державних та комунальних унітарних підприємств. Підприємства колективної форми власності. Приватні підприємства.

Поняття та види господарських товариств. Правове становище акціонерних товариств. Установчі документи та порядок державної реєстрації господарського товариства. Майно і майнові відносини в господарських товариствах. Права й обов'язки учасників господарського товариства. Управління господарським товариством. Облік і звітність господарського товариства. Припинення діяльності господарського товариства.

Поняття та види об'єднань, підприємств. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Правовий статус підприємства — учасника об'єднання підприємств. Асоційовані підприємства. Холдингові компанії.

Утворення суб'єктів господарювання, правові підстави. Ліквідація, реорганізація суб'єктів господарювання.

Управління господарською організацією, система органів, порядок формування, компетенція.

Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Державний реєстратор.

Процедура реєстрації припинення юридичних осіб та припинення підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців.

Тема 3. Майнова основа господарювання

Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління .

Майно суб'єктів господарювання та джерела його формування. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання. Оцінка майна та майнових прав.

Використання прав інтелектуальної власності у сфері господарювання.

Тема 4. Господарські договори

Поняття “господарський договір”. Істотні умови господарських договорів. Загальний порядок укладення господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів. Підстави та наслідки визнання господарського договору недійсним, неукладеним.

Правові особливості публічного, попереднього договорів та договору приєднання. Відмежування попереднього договору від меморандуму про взаєморозуміння та протоколу про наміри.

Особливості укладення договорів за конкурсом, на аукціоні (публічних торгах), на біржах, за державним замовленням. Укладення господарських договорів за рішенням суду.

Тема 5. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Поняття та ознаки відповідальності в господарському праві.

Види господарсько-правової відповідальності. Строки застосування господарсько-правової відповідальності.

Функції господарсько-правової відповідальності та її підстави.

Поняття та види санкцій. Відшкодування збитків, завданих невиконанням (неналежним виконанням) господарського договору.

Штрафні санкції за порушення господарських зобов'язань. Оперативно-господарські санкції та порядок їх застосування. Види адміністративно-господарських санкцій.

Тема 6. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом

Загальні положення процедури банкрутства. Поняття “неплатоспроможність” і “банкрутство”. Учасники справи про банкрутство.

Провадження у справі про банкрутство. Судові процедури у справі про банкрутство.

Розпорядження майном боржника, санація, мирова угода, ліквідація. Особливості банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності. Захист інтересів кредиторів у процедурі банкрутства.

Тема 7. Правове регулювання захисту економічної конкуренції

Поняття “економічна конкуренція”. Правопорушення у сфері конкуренції.

Система органів, що здійснюють захист економічної конкуренції. Правовий статус та повноваження Антимонопольного комітету України.

Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Монопольне (домінуюче) положення на ринку. Зловживання монопольним становищем на ринку. Концентрація суб'єктів господарювання. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення. Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Порушення прав на об'єкти промислової власності в процесі недобросовісної конкуренції.

Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України.

Поняття “природні монополії” та “суміжні ринки”.

Тема 8. Правове регулювання біржової торгівлі

Торговельно-біржова діяльність, як різновид господарсько-торговельної діяльності. Поняття, види та юридичні ознаки біржі. Функції, права та обов'язки біржі. Види біржових угод в залежності від різних критеріїв; угода із заставою на купівлю та угода із заставою на продаж; ф'ючерсна, форвардна угода та опціон. Правила біржової торгівлі.

Тема 9. Правове регулювання оренди та лізингу у сфері господарювання

Мета: розкриття правового регулювання оренди та лізингу у сфері господарювання

Поняття договору оренди. Об'єкт договору оренди. Істотні умови договору оренди: об'єкт оренди (склад і вартість майна з урахуванням її індексації); строк, на який укладається договір оренди; орендна плата з урахуванням її індексації; порядок використання амортизаційних відрахувань; відновлення орендованого майна та умови його повернення або викупу. Припинення договору оренди. Відмінність договору оренди від

договору лізингу. Поняття договору лізингу. Види лізингу.

Тема 10. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності

Інвестиційна політика держави. Поняття та ознаки інвестиційної діяльності. Її співвідношення з підприємницькою та господарською діяльністю.

Поняття, ознаки та класифікація інвестицій. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Класифікація та види інвестиційних договорів. Інвестиційні договори з особливим суб'єктним складом (концесійні угоди, угоди про розподіл продукції).

Поняття “спільне інвестування” та його інститутів. Класифікація інститутів спільного інвестування та їх особливості.

Правове регулювання іноземного інвестування. Правовий режим іноземних інвестицій. Правовий статус підприємств з іноземними інвестиціями, порядок створення та особливості їх діяльності.

Інвестування резидентами України за межами України.

Державне регулювання інвестиційної діяльності: засоби та механізми реалізації. Гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності, захист інвестицій та охорона прав інвесторів.

Поняття, ознаки та напрямки інноваційної діяльності. Правові форми реалізації інноваційної політики держави. Перехід до інноваційної моделі економічного розвитку. Система засобів державного регулювання інноваційної діяльності.

Об'єкти інноваційної діяльності: інновації, інноваційна розробка, інноваційний продукт, інноваційна продукція. Технологія як об'єкт інноваційного права. Правове регулювання трансферу технологій. Співвідношення інновацій з об'єктами інтелектуальної (промислової) власності. Суб'єкти інноваційної діяльності та особливості реалізації ними інноваційних проектів.

Правові форми комерціалізації інноваційних продуктів: договори на створення та реалізацію науково-технічної продукції, договори передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної (промислової) власності, ліцензійні договори, передача майнових прав на об'єкти інтелектуальної (промислової) власності як вкладів до статутних фондів (капіталів) створюваних суб'єктами господарювання – юридичними особами.

Спеціальні суб'єкти інноваційного ринку: технопарки, наукові парки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-дослідні установи, венчурні фірми.

Тема 11. Правове регулювання зовнішньо-економічної діяльності

Правова природа зовнішньо-економічних відносин. Зовнішньо-економічні відносини як об'єкт правового регулювання. Джерела правового регулювання зовнішньо-економічної діяльності.

Суб'єкти зовнішньо-економічної діяльності.

Зовнішньо-економічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту. Особливості змісту зовнішньо-економічного контракту. Право країни, що визначає права та обов'язки сторін. Ліцензування та квотування зовнішньо-економічної діяльності.

4. Методи навчання

Метод навчання – спосіб подання (представлення) інформації студентові в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через дії, які зв'язують педагога й студента.

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний.

- Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник.
- Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)

- Застосування вивченого на основі зразка або правила.
- Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях.
- Організовується діяльність студентів за кількаразовим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються практичні роботи, різні форми самоконтролю.
- Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація).

3. Метод проблемного викладу.

- Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів.
- Показує спосіб вирішення поставленого завдання.
- Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів.

4. Частково-пошуковий або евристичний метод.

- Полягає в організації активного пошуку вирішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань.
- Пошук вирішення відбувається під керівництвом викладача або на основі евристичних програм і вказівок.
- Процес мислення здобуває продуктивний характер.

- Процес мислення поетапно направляється і контролюється педагогом або студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками.
- Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквиумах.

5. Дослідницький метод.

- Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів.
- Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру.
- Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес вирішення завдання).
- У цьому методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.

6. Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі).

- Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

7. Імітаційні методи - форми проведення занять, у яких навчально-пізнавальна діяльність побудована на імітації професійної діяльності. (проведення ділових ігор, ігрового проектування, аналіз конкретних ситуацій, вирішення ситуаційних завдань та інші).

8. Неімітаційні методи - способи активізації пізнавальної діяльності на лекційних заняттях.

9. Метод моделювання практичної ситуацій - це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємостосунки між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом викладача, тобто штучно.

5. Рекомендована література

Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. – 2-е вид., змін. та доповн. – К.: Всеукр. асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 766 с.

Вінник О. М. Науково-практичний коментар Закону України “Про акціонерні товариства” / О. М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.

Гришина І. І. Суб'єктивні підстави відповідальності акціонерного товариства як учасника акціонерних правовідносин [Електронний ресурс] / І. І. Гришина // Форум права. – 2016. – № 4. – С. 84–89. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2016_4_16.pdf

Господарське законодавство України: зб. нормат. актів / упоряд. В. С. Мілаш. – Х.: Право, 2009. – 720 с.

Господарське право: підруч. / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін.; за ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. – Х.: Право, 2012. – 696 с.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.

Господарський кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. В. М. Коссака. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.

Задихайло Д. В. Основи господарського права України: навч. посіб. / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков. – Х.: Юрайт, 2012. – 328 с.

Киричок А.В. Поняття та зміст суб'єктивних прав учасників господарських товариств // Право і безпека. – 2015. – №4. – С. 120-125.

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23.07.96). – Ст. 141.

Корпоративне право України: підруч. / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за ред. В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.

Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: [у 2-х ч.] / В. С. Мілаш. – Х.: Право, 2008. – 496 с.

Мілаш В. С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов: моногр. / В. С. Мілаш. – Х.: Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2007. – 440 с.

Мороз, О. В. Строк як істотна умова договору оренди майна державного підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Мороз // Форум права. – 2017. – № 1. – С. 113–117. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_1_21.pdf

Прилуцький Р.Б. Щодо джерел господарського права України // Юридична наука. – 2012. – №1. – С. 26-36.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

6. Інформаційні ресурси

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.

www.library.vn.ua – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені К.А.Тімірязєва.

www.scholar.ru – Пошукова система наукових публікацій.

www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Мельничук О.Ф.

Мельничук М.О.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Програма навчальної дисципліни
для студентів спеціальності 081 Право